

Intimitetens globale bazar – vestlige kvinders brug af bytteøkonomi i transnationale seksuelle relationer

Marie Bruvik Heinskou

Sociologisk Institut, Københavns Universitet

Nyere forskning tyder på, at omfanget af vestlige kvinder, der indgår i intime forhold med mænd fra ringe økonomiske kår i udviklingslandene, er stigende. Formålet med følgende artikel er at undersøge fænomenet sexturisme, prostitution, transaktionel intimitet – hovedsageligt fra et kvindelig vestligt perspektiv. Artiklen er informeret af feltarbejde fra Havana i Cuba og derudover informeret af feltarbejde fra Gambia i Vestafrika. Artiklen tager udgangspunkt i et meta-etnografisk studie og forsøger hermed at anskue de transaktionelle forhold på tværs af geografi i et ønske om at syntetisere mere almene træk ved fænomenet. Artiklen foreslår, at selve den proces som de bytteøkonomiske forhandlinger indgår i, repræsenterer den socialitet som det intime forhold tager. Heri opstår også muligheden for solidaritet og affektivitet, hvorfor artiklen foreslår at de globale intime forhold, bør ansues som en social bazar. Hermed udfordres mere entydige begreber af fænomenet som "sexturisme", "prostitution", "sexarbejde". I stedet fremhæves flydende sociale organisationer af intimitet i forskellige transnationale sammenhænge. Artiklen udfordrer yderligere sondringen mellem det globale og det lokale, og gør metodisk brug af et mere rummeligt kosmopolitisk perspektiv.

Keywords: sex turisme, bytteøkonomi, intimitet, transnationalisme

Introduktion

'Kvindelig sex turisme' blandt skandinaviske kvinder har ikke mødt stor interesse i den skandinaviske sociologi. Selve omfanget af kvinder, der rejser ud

med henblik på at indgå i intime relationer med lokale mænd fra udviklingslande, er ikke undersøgt, men fænomenet er ikke nyt eller ukendt i international forskning (se f.eks. Fernandez 2010, Kempadoo 1999, 2001; Taylor 2000; Törnquist 2012). Med øget økonomisk ligestilling for kvinder i Vesten må det formodes at være et fænomen i stigning (se f.eks. Cabezas 2004, 2006; Ertman & Williams 2005; Törnquist 2012). At kvinder praktiserer en aktiv seksualitet i en globaliseret verden, bør dog ikke eksotiseres videnskabeligt mere end nødvendigt, om end disse rejser ikke altid foretages med en direkte: Disse rejser foretages ikke altid med en direkte intention om at indgå i seksuelle forhold med lokale mænd. Ligeledes er det ikke blot kvinder, men også mænd der ser mulighed i at anvende intimitet, som et middel til økonomisk forbedring. Et sådant analytisk udgangspunkt genkender seksualitet som en selvstændig kraft, som ikke alene er determineret af køn, men i højere grad af kulturelle værdier og normer i et moderne samfund (Gayle Rubin 1983).

I det seneste år har den internationale forskning udviklet begrebet 'transaktionelle seksuelle relationer' – et begreb der forsøger at forholde sig deskriptivt og også ukønnet til det fænomen, at der kan foregå en udveksling af varer til gengæld for intimitet og sex (Bernstein 2007; Zelizer 2005). Begrebet 'transaktionelitet' er anvendt til at modgå det mere normative og teoretisk overbebyrdede begreb om 'prostitution' eller 'sexarbejde' og giver a priori muligheden for, at der kunne være tale om en relation med skiftende magtforhold, på trods af den ellers økonomiske karakter, som forholdet har (Cabezas 2009, 2004; Hunter 2002; Dunkle et al. 2007; Taylor 2006). Traditionelt har et antal af forskere og feminister anvendt terminologien 'prostitution' på en særlig måde og fremhævet, hvorledes mænds betaling for kvinders seksuelle tjenester også indbefatter et køb af kvinders kroppe og således afspejler en økonomisk udnyttelse af kvinder, som bygger på et universelt patriarkat og en særlig hegemonisk og undertrykkende maskulinitet (MacKinnon 1989, Dworkin 1997, Bullough & Bullough 1987, Conell 1995). Omvendt anvender nyere forskere begrebet 'sex arbejde' for at fremhæve, at kvinder og mænd, som sælger seksuelle ydelser også kan betragtes i et rettighedsperspektiv for arbejdstagere (se f.eks. Cheng 2012; Mai & King 2009 m. fl.) Transaktionelle seksuelle forhold er defineret som forhold, hvor der foregår en udveksling af gaver eller penge i retur for seksuelle ydelser, og hvor det der modtages ikke nødvendigvis konstituerer modtagerens hovedindtægt, eller hvor parterne ikke betragter den seksuelle praksis som prostitution eller ulighed (Bernstein 2007; Luke & Kurz 2002; Zelizer 2005, Taylor 2001). Nogle

forskere antager, at den økonomisk overlegne part nødvendigvis også udgør den mest magtfulde, alt imens andre fremhæver, at magt og køn defineres kontekstuel (Leclerc-Madlala 2003). Nyere perspektiver på prostitution i de nordiske lande har også bidraget med et differentieret konceptuelt bud, ved, bl.a. gennem historiske analyser, at illustrere hvorledes begrebet, har taget form af historiske og globale politiske processer (Skilbrei & Holmström 2013, Skilbrei & Renland 2008).

I denne artikel trækker jeg på feltarbejde foretaget i salsamiljøet i Havana, Cuba og feltarbejde foretaget i Gambia i Vestafrika. Gennem interviews og feltnoter fra Havana ønsker jeg at illustrere, hvorledes begrebet om intimitets bazar kan bidrage til den nuancering, feltet kalder på, når der er tale om transaktionelle seksuelle relationer. Artiklen undersøger dermed kvinder, der har indgået i transaktionelle forhold med cubanske mænd, og peger på den uafgørbarhed og uklarhed som præger relationerne, og som også henstår som spørgsmål i forhold til spørgsmål om intimitet, magt og økonomi. Jeg vælger således at holde fokus på den bytteøkonomiske proces. Undervejs inddrages empiriske nedslag fra Cuba, men det skal fremhæves, at feltarbejdet i Gambia analytisk indgår på lige fod med artiklens analyse, hvorfor der er tale om metaetnografi med empirisk illustration fra Cuba.

Metaetnografi som metodologi

I 2010–2011 udførte jeg et feltarbejde i Gambia i Vestafrika og i Havana, i Cuba blandt vestlige kvinder, som indgik i seksuelle transaktionelle forhold med lokale mænd¹. Feltarbejdet havde en varighed på henholdsvis to måneder og en måned, og begge steder var det udbredt, at vesterlandske kvinder indgik i seksuelle og intime forhold med lokale mænd til gengæld for penge eller ting. Hvor det i Gambia primært var et lokalt fænomen, der udspillede sig på et mindre område og bar præg af en kontekst, hvor de lokale og turisterne kendte godt til hinanden, var Havana en større urban kontekst og havde således også karakter af større anonymitet og usikkerhed for begge parter. Det var derfor langt nemmere at falde i snak med og interviewe kvinder og mænd i Gambia, end det var i Cuba. Blandt andet af den grund valgte jeg at deltage dagligt på en salsaskole i Havana for herigennem at få en større flade og adgang til salsamiljøet. Eftersom opholdet i Cuba lå fire måneder efter opholdet i Gambia, var jeg dog langt mere bevidst om udfordringerne ved feltarbejdet og klar over,

at min deltagelse i nattelivet og i salsmiljøet ville være afgørende for at feltarbejdet ville lykkes. Feltarbejdet i Cuba blev derfor mere målrettet omend varigheden af hvert af de enkelte ophold kunne have strukket sig over en længere periode og givetvis kunne have beriget med mere information til følge. Det til trods fik jeg hurtigt adgang til feltet og begge ophold indebar en høj intensitet, hvor også jeg måtte tilpasse mig ved at lære at danse salsa, drikke rom med de lokale i nattelivet og forme mig efter situationens betingelser.

Dog udfoldede fænomenet sig forskelligt i hver sin kontekst. I Gambia interviewede jeg 8 vesterlandske kvinder, 6 Gambiske kvinder og 18 gambiske mænd og i Cuba interviewede jeg 8 vesterlandske kvinder og 15 cubanske mænd og 4 cubanske kvinder. De var alle i aldersklassen mellem 30 og 50 år. Disse interviews havde karakter af 'formelle' interviews, men blev ikke optaget på diktafon, da min erfaring var, at det lukkede ned for trygheden i interview-situationen og havde negativ effekt på samtalen. Derimod tog jeg noter undervejs som efterfølgende blev renskrevet. At disse interviews havde formel karakter reflekterer, at det var samtaler der formelt var aftalt som interviews og foregik i stille og rolige omgivelser. Det er dog væsentligt ikke at underkende alle de utallige uformelle samtaler jeg havde med kvinder og mænd jeg mødte i feltet, og at disse samtaler har været lige så værdifulde, som de formelle interviews. Jeg sørgede altid for at gøre klart, at jeg var til stede som forsker, så min rolle under enhver samtale var klar.

I Gambia kunne jeg tale med og interviewe de lokale på engelsk, da de fleste i turistområderne havde tilstrækkeligt kendskab til sproget qua deres arbejde og virke i turistområdet. De vestlige kvinder talte jeg med på enten skandinaviske sprog eller engelsk. I Cuba hyrede jeg to engelsksprogede assistenter (en ung cubansk mand og en ung cubansk kvinde, som jeg skiftevis gik ud med). Hensigten var, at de både skulle introducere mig for nattelivet, da jeg ikke kendte til byen og stederne, og at de, hvis det blev nødvendigt, kunne oversætte fra spansk til dansk. Den ene assistent fik jeg kontakt til allerede inden afrejse, gennem et cubansk netværk i København. Den anden assistent fik jeg kontakt til gennem lokale expats² i Havana ved at efterspørge engelsksprogede assistenter, der kunne oversætte fra spansk til engelsk i samtaler med lokale cubanere. Ad den vej fandt jeg endnu en kvalificerede cubansk assistent, der også kunne fungere som åbner for feltet. Da min primære opgave var at tale med de vesterlandske kvinder, var sprogbarrieren ikke betydelig, men det var væsentligt at få adgang til det lokale sprog, tilfældige samtaler og det lokale felt gennem assistenterne. Derudover brugte jeg nattelivet, strande, de lokale

markeder og cafeer som adgang til at falde i tilfældig samtale med kvinder og mænd. Dette gjaldt både for Gambia og Cuba, hvor en stor del af feltarbejdet og interviewene også havde karakter af uformelle samtaler i barer, på natklubber, i salsaklubben og andre steder. Netop fordi jeg havde en aktiv deltagelse i lokalsamfundet og de lokale miljøer, gjorde jeg mig observationer og erfaringer, som jeg tog med mig videre, når jeg interviewede og herefter videre i analysen af interviewene. De uformelle observationer har derfor, angivet en retning for mine efterfølgende analytiske nedslag.

De empiriske eksempler i denne artikel er taget fra den cubanske kontekst, men skal nødvendigvis ses i kontekst af en forskningsproces, der har strukket sig over en længere periode og over flere lande og kontinenter, og også efterfølgende indebar kontakt og interview med nogle af de kvinder, der boede i Danmark og havde transnationale intime relationer til mænd i henholdsvis Cuba og Gambia (her var der tale om 4 kvinder jeg efterfølgende interviewede i Danmark). Forskningsprocessen har således været langsom og kompleks og har involveret etnografi fra flere steder ud fra en antagelse om, at det samme kunne studeres på denne måde. En risiko ved denne tilgang er, som også Huberman & Miles (2002) fremhæver, at intentionen om at generalisere over flere kontekster, går ud over dybden og forståelsen for det specifikt lokale (Huberman & Miles 2002:185). Hermed må jeg fremhæve, at pointen med dette studie netop har været at undersøge mere almene træk ved fænomenet, der både tog form af den lokale geografi, men også bar på det selvsamme mønster uanset geografisk kontekst. Der er klare forskelle mellem Gambia og Cuba. Maria Törnquist fremhæver i artiklen *Troubling Romance Tourism: Sex, Gender and Class Inside the Argentinian Tango Clubs* (2012), at der er en væsentlig betoning af dansen i Argentina som vej til intimitet, sådan som det også gjorde sig gældende i Cuba. I denne her artikel vil jeg dog fremhæve, at dansen ikke kun udgør fokus for intimiteten, men også i de transaktionelle seksuelle relationer der opstår i kølvandet herpå. Mit fokus er derfor relationer, der indebærer sex i udveksling for penge eller materialitet.

Yderligere bør det nævnes, at undersøgelsen udfordrede mine egne forforståelser af et i forvejen politiseret minefelt (Heinskou 2013), og jeg måtte hurtigt justere den forforståelse jeg havde forankret i dikotomi og hierarki: At fænomenet skulle være kendetegnet ved entydige magtforhold med modsatte interesser. Særligt viste fænomenet at udfordre det dikotomiske perspektiv på to punkter:

- 1) Forholdene var hverken 'ren' kærlighed eller 'ren' udbytning;
- 2) Magt knyttede sig ikke blot til penge eller gaver, men også til forførelsens og forhandlingens kunst

Denne erfaring gjorde, at fænomenet i forskningsprocessen blev mættet af modsigelser, der forvirrede min sociologiske dikotomiske grundindstilling. Heraf formede metodologien sig i en åben tilgang, der gjorde det muligt at fænomenet kunne hænge anderledes sammen og bestå af større kompleksitet end først antaget. Således blev jeg også overrasket over min egen træghed og langsommelighed i at se fænomenet fra flere vinkler. Sociologen John Law (2004) skriver i sin bog 'After Method': "We need to find ways of elaborating quiet methods, slow methods, or modest methods. In particular, we need to discover ways of making methods without accompanying imperialisms" (2004:15). Inspireret heraf fulgte jeg John Laws bestræbelse, og anerkendte de empiriske modsætninger som prægede feltet også ved analytisk, at sætte farten ned og justere min grundindstilling, så detaljerne blev synlige. Ikke at feltarbejdet kom til at tage længere tid, men mere at jeg lod mine tanker og tilgange udfordres af de informationer, jeg fik undervejs. Af den grund har jeg valgt enkelte empiriske nedslag, som er illustrative for den problematik, som jeg analytisk udfolder undervejs. Det er dermed i detaljen, at jeg ønsker at indfange globaliseringen som en lokaliserende form (Appadurai 1996, Beck 2006), hvor intime transnationale forhold også kan ses som en subversiv magt, der nedbryder symbolske grænser og raciale adskillelser og medfører nye perspektiver på transnational intimitet (Törnquist 2012:37). Jeg forsøger derved, metodologisk, at efterkomme en detaljeret langsomhed, som John Law tilskynder. Jeg antager også, at det lokale indgår som et mikrofænomen, der relaterer sig til makrosociologiske bevægelser og former, der som en kæde leder til specifikke mikrosociologiske interaktioner (Collins 2004), og som også kan bevæge sig den anden vej op. Dette leder frem til spørgsmål omkring undersøgelsens generaliserbarhed (Huberman & Miles 2002: 180). Hertil må det fremhæves, at undersøgelsen i sig selv, på grund af sit fler-geografiske nedslag, bør ses som en form for 'meta-etnografi' (Noblit & Hare 1988) der gennem sine beskrivelser og teoretiske understøttelse påtænker at pege på mere generelle tendenser. Der er således tale om to geografisk forskellige feltarbejder, men som metodologi, vil jeg angribe dem som et feltarbejde, der undersøger og syntetiserer det selvsamme fænomen. Jeg antager hermed at gensidige oversættelser fra det ene og det andet sted, også kan ansues som almene træk (Lee 2015:336; Noblit & Hare 1988:38) uden dog at underkende lokale forskelle.

Intimitetens autenticitet

Feltarbejdet i Havana, en storby på 2.1 millioner mennesker, bar præg af urbanitet og intensitet. Store slidte højhuse, gamle biler, barer med musik og rom. Og gader med fattigdom og tiggeri. I selskab med mine assistenter kørte eller gik vi byen tynd, nat efter nat, på udkig efter en salsafest eller koncert, som var annonceret på den salsaskole, hvor jeg hver morgen mødte de kvinder, jeg efterfølgende interviewede. Eller vi fulgte de lokale opslag på gadelamper og mure. Byen var summende og stor, men alligevel ikke en umulig labyrint i forhold til at finde de rigtige steder. Flere aftener havner jeg på Havanas ene Casa de la Musica. Et populært koncert og dansested, der dagligt havde åbent med koncert enten ved eftermiddagstid og/eller sen aften. Som det fremgår af nedenstående feltnote, var det særligt intensiteten i kropsligheden, der slog mig som det første.

Feltnote: Det er aften og jeg er på Havanas Casa de la Musica. Lokalet er tæt pakket af folk i alle aldersklasser. Ældre cubanske damer svinger deres kroppe, sammen med unge og midaldrende cubanere, deres dans er både rå og fin, salsaens rytmer får rummet til at pumpe som en stor fælles organisme, og bandet råber højlydt ud til de mange dansende på gulvet og kræver, at de giver sig endnu mere hen til de numre der spilles. Ind imellem skifter musikken til reggaeton, og dansebevægelserne bliver mere rå og seksualiserede. I baren langes den ene flaske efter den anden over disken, der er røg i lokalet af cigarer og cigaretter. Klokken er ikke mere end 23:00, men det virker som nat. Scenariet er ikke enestående. Aften efter aften åbner Casa de la Musica op for Havanas danseglade beboere. I mængden står jeg og fornemmer en vis form for 'stivhed' i mine egne bevægelser, som fremmed for hele bevægelsen. I mængden ser jeg turister – både mænd og kvinder – der svinger med i dansen, det ser ud til at de kender deres dansetrin og allerede har salsaen i kroppen.

Det kropslige og organiske ved det midlertidige rum er bemærkelsesværdigt. Og i mit feltarbejde i Cuba, mødte jeg adskillige europæiske kvinder, som dannede par med cubanske mænd. Men sjældent mødte jeg dem offentligt på gader og stræder. For i Cuba er prostitution forbudt (Stout 2008), og pardanelser, der kunne vække mistanke om prostitution, efterfulgte ikke sjældent anholdelser af politiet. På den måde mindede det om et iscenesat nydelsesuivers, hvor drinks og musik umiddelbart pryder facaden, men hvor desperationen og fattigdommen ulmer under overfladen. Og kommunikationen, som de cubanske mænd gjorde brug af, var pågående i forhold til at få fat i vester-

landske kvinder. På en salsaskole, hvor jeg selv deltog i salsatimerne, for at komme tæt på miljøet, mødte jeg danske Dorthé på 37 år og tyske Agnes på 31 år. Og en dag, da vi sidder i gården til salsaskolen fortæller hun mig sin historie. Dorthé er salsalærer i Danmark og underviser både singler og par – mest singler og her møder folk hinanden gennem kurser. ”Kvinder åbner meget op, når de lærer at danse”, siger Dorthé. Og fortsætter: ”

De begynder for det meste med at være iklædt sort tøj og efterhånden som de har været på kurset, tager de strammere tøj på og hvis de også har været i Cuba, ender de i totalt pling pling-farvet tøj. Man kan som sådan se på kvindernes kropssprog hvis de danser. Bevægelserne bliver mere afslappede.

Dorthé har selv på et tidspunkt haft en cubansk kæreste:

Jeg var meget forelsket og besøgte ham over flere gange. Vores forhold varede i to et halvt år. Og jeg sendte ham gaver og penge med de folk som tog til Cuba og til sidst var det meningen, at vi skulle giftes, så jeg sendte ham en officiel invitation, som det koster 1500,- d.kr at lave. Men han tog røven på mig. Da han skulle flyve hjemad mod Danmark, hoppede han af under mellemlandingen i Mexico og kom aldrig til Danmark. Han havde bare brug for min invitation til at komme ud af Cuba med. Da jeg opdagede det, blev jeg så chokeret, at jeg måtte løbe ud på toilettet og kaste op. Jeg var så forelsket i ham, han var en fantastisk danser, og det var ikke fordi han var top lækker. Han var for eksempel meget mindre end mig. Han boede sammen med sin familie utroligt fattigt – de havde ikke engang beton på gulvet. Derfor fik jeg lyst til at støtte ham og hans familie, og over de to år vi var sammen sendte jeg ca. 20.000 d.kr til ham.

Da jeg spørger Dorthé om hvorvidt det seksuelle var hovedmotor i deres relation, svarer hun nej og fremhæver i stedet ”Det var hans måde at danse på”. Her blander Agnes sig og siger:

Min cubanske kæreste er meget god i sengen, og jeg har kun oplevet en mand i Tyskland som var bedre, og cubanske mænd er altså generelt meget flotte, har faste kroppe og samtidigt meget hurtige til at lægge an på kvinder.

Dorthé tilføjer stolt:

Jeg har allerede fået to ægteskabstilbud, mens jeg har været her denne gang. Men hvide kvinder er omvandrende pengetanke og bliver derfor ofte udnyttet.

Kan udnyttelsen ikke foregå begge veje? spørger jeg Dorthé.

Der hvor jeg bor nu, bor også en finsk dame på 55 år sammen med en ung cubaner på 30 år. De siger, at de er kæresten, men de har kun sex i den tid, hun er her. I går, så jeg, at hun havde købt nye sko til ham til en pris af 120 CUC og for nogle uger siden boede fyren der med en anden turist-kvinde. Han har i øvrigt også flirtet med Agnes.

Agnes afbryder i fortællingen, og fortsætter:

Det blev jeg virkeligt sur over, og jeg sagde til ham, at han skulle lade være, når nu han havde en kæreste. Ellers var det jo prostitution. Men der er mange, som får opretholdt livet, ved at tjene penge på den måde, og så accepterer konen f.eks. at manden ikke er tilgængelig i et par uger. Det samme gælder kvinder som bliver 'udlejet' af deres mænd.

Her er det vigtigt at bemærke at begreberne ændrer sig, når det gælder mand og kvinde. Agnes bruger begrebet 'utilgængelighed', når det gælder mænd og 'udlejet' når det gælder kvinder. Samtidigt markerer Agnes, at princippet om monogami også er en markør, der udgør en forskel til at skille relationen fra prostitution. Men som Dorthé tilføjer til sidst:

Der er også noget befriende over den cubanske kultur. F.eks. er det sådan at den er befriet for den skønhedskultur, som er alt for ensartet, og man kan godt være tyk og gå i gamasher og lade sine deller falde ud, og alder har ikke samme betydning, så en yngre mand kan godt have en ældre kæreste. Og så kan man give slip på sig selv i dansen.

Det var gennemgående fascinerende i løbet af feltarbejdet, at de gentagende fortællinger af forholdet mellem ægte intimitet og kærlighed blev sat i modsætning til udnyttelse, objektivering og instrumentalitet. Ovenfor er det tydeligt, at både Agnes og Dorthé på den ene side feticherer den cubanske mand, som en med 'fast og flot kroppe' og 'gode til at danse' og begge kvinder har eller indgår i transaktionelle forhold til cubanske mænd. Alligevel lægger de stor vægt på, at forholdet skal være autentisk, intimt og består af reciprocitet, således, at relationerne forankres indenfor et legitimt univers, der kan undvige sig prostitutionsbegrebet, alt imens de hæfter kategorien på andre relationer, som f.eks. 'den finske dame', som de tager afstand fra, desuagtet, at netop hun, udefra set, gør nøjagtigt det samme, som både Dorthé og Agnes.

Derfor bliver det relevant at spørge, hvorvidt dette begrebsunivers om 'prostitution' og 'ægte' tildækker elementer af relationernes processuelle karakter? Dette kan vi se nærmere på, ved at zoome tættere ind på fænomenet.

Kravet om autenticitet og intimitet – en kvindefortælling?

Kravet om autenticitet og ægte intimitet er ikke nyt, men afkræves i større omfang indenfor en række kulturelle arenaer (Schiermer 2014). Derfor er det ikke nødvendigvis sådan, at kravet om 'autenticitet' og 'ægte' intimitet særskilt gør sig gældende i intime relationer. Tværtimod er det et udbredt krav, der gælder som kvalitetsstempel i det moderne samfund, netop på baggrund af, at imitation og masseproduktion er generaliseret og udbredt transnationalt og tværkulturelt. Yderligere er det oplagt at forvente, at kravet om autenticitet og ægte intimitet er bundet på idealet om den rigtige og acceptable femininitet (Butler 1990), men kigger man denne forventning nærmere efter i kortene, må også dette modereres. I hvert fald hvis man følger sociologen Elizabeth Bernstein. I hendes bog *'Temporarily Yours'* (2007) undersøger hun kvindelig prostitution og mandlige kunder af prostitution. Her fremhæver hun, hvorledes 'kysset' i den seksuelle akt mellem prostitueret og kunde er et værdifuldt tegn på autenticitet i selve situationen. Her bliver kysset til selve det emblem, der vækker drømmen om en fælles autenticitet i selve situationen, som et gensidigt begær, som et romantisk seksuelt møde – noget, som er særligt og adskiller sig fra en rent mekanisk seksuel akt, som er ubundet af privatsfærens romantiske involvering (Bernstein 2007:126). Bernstein fremhæver derudover, at en af de mest efterspurgte handlinger i prostitutionsmødet er 'the girlfriend experience' – altså kæreste-oplevelsen med den prostituerede – grundlægger vejen for den 'essentielle' oplevelse for den intime relation. Længslen efter autenticitet og en intimitet der bryder det mekaniske og instrumentelle forhold, er ikke forbeholdt kvinder. Længslen efter en ligebyrdig udveksling er således central for oplevelserne, også selvom de baseres på seksuelle og økonomiske transaktioner.

Som også vist i forhold til interviewet med Agnes og Dorte, så er relationerne, uanset de materielle udvekslinger, kun noget i deres egne øjne, hvis de baseres på 'æghed'. Alligevel udfordres denne 'æghed' på baggrund af den økonomiske ulighed, hvor ting, sager og penge *også* er grundvilkår for udvekslingens logik. Autenticiteten er et drive for at indgå i, og involvere sig i, de

transaktionelle forhold med lokale mænd, og på trods af, at vi netop kunne antage, at autenticiteten er den ramme, der historisk set legitimerer kvinders seksuelle aktivitet, kan vi med Bernsteins observationer problematisere, at denne blot gælder kvinder. Længslen efter autenticitet, følelser og ægte intimitet er mere generel og fungerer som fantasi og åbner for den seksuelle relation – herigennem fremstår *dansen* som det ægte møde – som den grænse, eller det 'edgework', der transformerer forholdet og omdanner det til noget særligt (Lyng 2005:108). Deraf bliver transaktionerne omsat til legitime 'gaver', der indgår i et symbolsk system, hvis intention er at omgå et formelt markedssystem, en interaktionsmodus, som antropologen Marcel Mauss også har fremhævet i 'The Gift' (1990 [1950]). Pointen er, at gaverne giver hvert individ personlige incitamenter for at indgå i interaktion med hinanden, hvor mønsteret netop udgøres af gaveudvekslinger.

Ifølge mine observationer er det umuligt, at trække den linje klart op mellem de to positioner, som informanterne selv sætter op – dikotomien mellem ægte og falsk. Kærligheden, forbindelsen, intimiteten, som den opleves af de kvinder jeg har interviewet, er som sådan ikke et socialt sted, der kan defineres i dikotomien mellem ægte og falsk, heller ikke selvom den er midlertidig, transaktionel og professionel. Den er først og fremmest en udveksling af symbolske og fysiske gaver, der forbinder og forpligter parterne på hinanden i en moralsk og symbolsk økonomi (Mauss 1990: 29). Denne blanding udgør i sig selv noget *særligt*, som en social-kreativ kobling mellem det globale og det lokale, mellem intimitet og distance, mellem økonomisk overlegenhed og kropslig overlegenhed, som på trods af alle modsigelserne, indbefattede en tolerance for forskelle, der umiddelbart syntes umuligt at overskride. Dikotomien ægte-falsk er en forhandling, som finder sted i en relation eller udveksling, som udgør en attraktion i sig selv, og dermed bryder med objektive begreber som prostitution og sexarbejde. Der er hverken tale om formelt arbejde eller aftalte priser på transaktioner, men processer for reciprok udveksling.

"Hellere vælge en god mand end en smuk idiot"

I Havana mødte jeg ikke kun vestlige kvinder på udkig efter cubanske mænd. Jeg mødte også cubanske kvinder på udkig efter vesterlandske mænd. En af dem var Diana. En ung cubansk kvinde på 22 år. Hun opsøgte vesterlandske

mænd på Havanas dansesteder, og en aften falder jeg i snak med hende på Casa de la Musica, hvor hun står i baren og drikker en øl. Hun fortæller, at hun kommer her ofte og har en del venner, men jeg kan se, at hun hele tiden spejder rundt i lokalet. På et tidspunkt hiver hun mig ud på dansegulvet, og hendes evner til at svinge sin krop til rytmerne tiltrækker hurtigt blikke fra mænd, der gerne vil nærme sig hende. Særligt en nordmand, som måske også får øje på os, fordi Diana er i selskab med en skandinavisk kvinde (jeg) og dermed adskiller sig fra mængden. På et tidspunkt spørger hun, om vi skal gå i baren, og hun styrer målbevidst hen mod den norske mand, som fangede hendes øjenkontakt på dansegulvet. Manden hedder Ole, han har tyndt hår i toppen, som er farvet sort, og en let slidt skjorte på. Hun falder nemt i snak med Ole, og han tilbyder hende hurtigt noget at spise og drikke – en sandwich og en cola. Jeg hilser på Ole og fortæller, at jeg er forsker. Og spørger, om han har haft forhold til cubanske kvinder. Ole siger med et glimt i øjet: ”Jamen jeg har haft nogle stykker, men de har alle sammen snydt mig. Men jeg venter lidt på den næste, måske det skulle være Diana ”.

Diana og Ole fortsætter deres snak, som nu handler om stjernetegn. Og den fysiske tæthed mellem dem bliver mere intens. Ole inviterer Diana på middag dagen efter, og hun takker ja inden hun går hjem. På vejen hjemad følges Diana og jeg lidt af vejen. Og jeg spørger lidt ind til mødet med Ole.

Synes du han er attraktiv?

Jamen jeg ved ikke rigtigt, jeg vil gerne spise middag med ham i morgen. Man kan jo gå efter de smukkeste cubanske mænd, men så viser de sig bare at være nogle idioter. Og så kan man gå efter dem, som er grimme, og så langsomt, så lærer man at elske dem. Altså, jeg ved godt, at ham Ole ser lidt underlig ud i ansigtet, men han har altså nogle ret søde øjne.

Der ligger i den sætning en klar forventning om stabilitet og håb om kærlighed. Og denne forventning udtrykkes af både Ole og Diana. Det kunne opfattes som en kliché, men i det øjeblik jeg ser på Diana, og når jeg betragter andre blandede par på dansegulvet i Havana, så ser jeg en hengivelse til leg og intimitet mellem forskelle, som ikke blot fremstår mekaniske, fremmedgjorte eller instrumentelle. De er måske baseret på længere kalkulationer og håb om forskellige out put – nydelse, penge, ægteskab eller migration. Men de er samtidigt ikke forladt af drømme om kærlighed eller intimitet. ”Han havde nogle

søde øjne”, som Diana siger, hvilket indikerer, at hun også ønsker at indgå i en tillidsvækkende relation, som åbenbart har vist sig vanskeligt med de lokale mænd fra Cuba. Diana går således efter ’det søde’, alt imens Dorthé og Agnes går efter ’den gode danser’. En måde at indkredse disse længsler, er også at forstå dem som affektive møder, der initieres prædiskursivt. Sociologien har traditionelt opereret mellem subjekt og objekt – mellem human og non-human, men konceptet om affektivitet bevæger sig bag denne distinktion (Frederiksen & Heinskov 2015; Massumi 2002; Thrift 2008) – hvilket er konstruktivt til at indfange de transnationale og transaktionelle forhold. Subjektet og objektgørelsen af den anden, som beholder for enten begær, materialitet, penge, længsel og drømme om en fremtid, smelter sammen til én samling af affektivitet. Og accepterer man denne ontologiske præmis, bliver det muligt at anerkende, at penge, ting og mad i udveksling for seksuelle og intime forhold også er en del af en autentisk relation, som bevæger sig langt ud over den almindelige antagelse om prostitution eller sexturisme for den sags skyld. Og følger man f.eks. Nigel Thrift adskiller affektiviteten sig fra emotionen, netop fordi det ikke nødvendigvis omhandler en indre subjektiv realitet, men mere skal ses som affekter, der gror ud af møder mellem kroppe, ting og materialiteter. På den måde anerkendes de situationelle energier, der flyder mellem kroppene som præ-diskursive og præ-kulturelle begivenheder, og hvor økonomien eller transaktionerne i mødet udgøres af forhandlinger og en pris, der ikke er fastsat på forhånd. Dette leder mig videre til refleksioner over begrebet om bazar – intimitetens bazar.

Intimitetens bazar

Som allerede nævnt ovenfor fremtræder relationerne i karakter af udveksling – fysisk og symbolsk og Marcel Mauss er oplagt at inddrage for at forstå denne logik, men kan understøttes af Geertz begreb om ’bazar’ (Geertz 1978). Det er væsentligt ikke at overse den globale intime økonomi som en substantiel del af den transaktionelle seksualitet og turisme, men følger vi Geertz findes der to versioner af bazaren: den permanente og den midlertidige, og det er i forhold til temporaliteten – det midlertidige – at jeg finder Geertz bidrag relevant. Geertz skriver:

The rules governing it [the bazaar] are a response to a situation in which two per-

sons on opposite sides of some exchange possibility are struggling both to make that possibility actual and to gain a slight advantage within. Most bazaar 'price negotiation' takes place to the right of the decimal point. But it is no less keen for that (Geertz 1978:32).

Hvad angår transaktionel sex, bliver længslen efter at være sig selv, at være autentisk, konfronteret med markedsløkken (vi ser længslen efter at finde ind til sig selv gennem dansen, gennem erotikken og gennem håbet efter en oprigtig partner). Det var dette paradoks, som gik igen i de fleste interviews med de vesterlandske kvinder, jeg interviewede, men som også afspejlede sig hos de lokale mænd og kvinder, jeg talte med. Transaktionerne blev i sig selv betragtet som noget, de burde tage afstand til, som noget, der potentielt fremmedgjorde relationerne. I den forbindelse blev behovet for 'at være sig selv', på trods af udvekslingen af penge eller ting og sager presserende. Dette ses for eksempel, når Dorthé og Agnes forklarer om møderne gennem dansen, og den måde de slapper af herigennem og som en måde at 'være sig selv' på. Den mulige løsning var at indgå i en logik, der mindede om bazaren, sådan som Geertz fremhæver denne logik. Geertz skriver:

Every aspect of the bazar economy reflects the fact that the primary problem facing its participants (that is "bazaaris") is not balancing options, but finding out what they are (Geertz 1978: 30).

Der er ingen fastsat pris og værdien af 'varen' er ikke defineret på forhånd, når bazaren er midlertidig. I stedet baseres det på en særlig sensibilitet – en form for affektivitet. Nogle goder er mere almindelige end andre – autenticitet er en af dem. Penge kommer så og sige fra hjertet, en sætning, der gentog sig igen og igen, når jeg interviewede, som en form for almisser, og følelser bliver udtrykt som universelle og lige. Disse goder legitimerer transaktionen og udgør således dynamoen for det seksuelle. Begreber om ægte kærlighed og emotionel tilknytning blev den sociale lim, der binder forholdene sammen, hvilket indebærer fortællinger om romance og intimitet. Den materielle fattigdom er dog hovedmotor for, at møderne sker i det hele taget, men paradokset er, at begge parter udfylder det, der ikke udgør en direkte finansiell udveksling, men noget, der ligger imellem. Dette 'imellem' er følsomhed, intimitet, indignation, forelskelse, skuffelse eller alt det, som hidrører romantikkens ukontrollerbare kræfter. Intimitetens bazar mellem vesterlandske

kvinder og lokale mænd fra udviklingslande er ikke bare og blot transaktionelle. De er også romantiske – eller måske snarere post-romantiske. Kausaliteten mellem udvekslingerne er transformeret til en rodet bazar, hvor prisen, affektiviteten og de emotionelle bånd er forhandlet som fundamental ramme for den nydelse, som mødet mellem parterne også udgør. Eftersom undersøgelsen har haft de vesterlandske kvinder som sigte, men samtidigt har ladet perspektiver fra andre – både lokale mænd, kvinder og vesterlandske mænd forme analysen, er det alligevel væsentligt at fremhæve, at spørgsmålet om 'ægthed' var langt mere presserende for turisterne end for de lokale – både i Gambia og Cuba. Helle-Valle foreslår i artiklen *Sexual Mores, Promiscuity and Prostitution in Botswana* (1999), at begrebet om 'prostitution' er behæftet med en sådan grad af kulturel stigma, netop fordi den europæiske forestilling om romantiske følelser har gennemtrængt forestillingen om kærlighed siden midten af 1700-tallet. Denne forestilling har ikke i samme grad præget lande udenfor Europa, og derfor er transaktionel seksualitet ikke behæftet med samme stigma – eller forestillinger om amoralitet – som i Europa. Dette skyldes i høj grad samfund der er forankret i bytteøkonomisk socialitet og kultur, også på grund af strukturel ulighed og fattigdom (Groes-Green 2014; Parry & Bloch 1989). På den måde krydser de transnationale intimiteter også forskellige værdisæt for kærlighed (Beck & Beck-Gernsheim 2011), men finder et helligt punkt i form af bazaren – netop som en post-romantisk relation i en globaliseret verden. For selvom erotiserede følelser for en anden person, altid har været en del af sex og muligt ægteskab, så har den vestlige hegemonisering af romantisk kærlighed indbefattet noget kvalitativt nyt, når kærlighed er blevet det eneste legitime motiv for ægteskaber (Helle-Valle 1999: 388). Med en sådan entydighed er den prostituerede blevet opfattet som det amoralske modbillede til legitim kærlighed (Cole 2010; Groes-Green 2014). Mit argument her er, at bazaren lader begge parter fri af moralske domme, og dermed åbner bazaren også op for affektivitet, tolerance og solidaritet på tværs af social og økonomisk ulighed i en kosmopolitan verden, hvor afgrænsede livsverdener og kulturer eroderer (Beck & Beck-Gernsheim 2011: 104–105) og finder nye veje.

Konklusion

At foretage forskning i intime relationer er ofte kompleks og ambivalent, og den moralske smeltedigel bliver ikke mindre, når det drejer sig om at under-

søge transaktionelle seksuelle relationer i en global kontekst. Metodologisk har jeg fulgt John Laws råd om at acceptere empirisk rod (Law 2004). Flertydigheden er det, der konstituerer det fænomen, jeg undersøger i et felt, der har haft flere lokale nedslag. Den globale intime bazar forhandler autenticitet, som en vare til udveksling – en vare som er eksklusiv og tiltrækkende og giver legitimitet til relationen i tråd med en omfattende romantisk forestilling om 'ægthed'. Ingen af de kvinder, jeg interviewede, fortalte om at have sex, som den eneste vare i bazaren – her indgik en række reciprokke udvekslinger, som både omfattede penge og ting, men også intimitet og solidaritet. (Seksuel) intimitet har den privilegerede position af at nå erfaringen af kropslig autenticitet og affektivitet på meget kort tid. Det kostede mange forklaringer og mange neutraliseringsfortællinger at normalisere de intime forhold, men bazaren – som en midlertidig proces – gik igen. Hvad vi kan konkluderer heraf er, at det vi normalt konceptualiserer som sexturisme eller prostitution antager andre former end blot udbytning og undertrykkelse, hvorfor nuancerne af mødernes oprigtighed ofte overses hvis et etnocentrisk blik på intimitet fastholdes. Koblingen mellem lokale og globale interaktionskæder, gør netop, at de lokale møder ændres. Dikotomien mellem instrumentalitet og autenticitet dækker over komplekse relationer, hvori også kvinder handler aktivt som 'købere' i bazaren. Dermed er det også væsentligt at fremhæve, at vi ikke specifikt har at gøre med en maskulin figur, men mere at gøre med et post-romantisk globalt spor, der blander forskellige verdners forestillinger om intimitet og i sig selv udgør en ny form. Traditionelle briller på køn tildækker således hvordan seksuel udnyttelse og magt ikke er en entydig eller endegyldig affære i en globaliseret verden. På samme måde tildækker traditionelle briller på kærlighed vores forståelse og tolerance for møder på tværs, og gør os blinde for den åbenhed der kan ligge heri.

Tak til to anonyme reviewere for konstruktiv feedback. Også tak til Det Frie Forskningsråd i Danmark for støtte af dette forskningsprojekt i perioden 2010 – 2013.

Noter

1. Feltarbejdet var en del af et post.doc.projekt finansieret af Det frie forskningsråd i Danmark
2. Personer af vestlig oprindelse, der midlertidigt eller permanent var bosat i Cuba

Referanser

- Appadurai, A (1996). *Modernity at Large – Cultural Dimensions of Globalization*, Minneapolis: University of Minnesota.
- Bauman, Z (1993). *Postmodern Ethics*. London: Routledge
- Beck, U (2006). *The Cosmopolitan Vision*, New York: Routledge
- Beck, U & Beck-Gernsheim, E. (2011). *Fernliebe – Lebensforme im globalen Zeitalter*. Berlin: Suhrkamp.
- Bernstein, E (2007). *Temporarily Yours – Intimacy, Authenticity, and the Commercial Sex*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Bullough, V. L. & Bullough, B. (1987). *Women and prostitution*. New York: Prometheus Books.
- Butler, J (1990). *Gender Trouble, Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Cabezas, A.L. (2004). Between Love and Money: Sex, Tourism, and Citizenship in Cuba and the Dominican Republic *Signs* 29(4), 987–1015.
- Cabezas, A.L. (2006). The Eroticization of Labor in Cuba's All-Inclusive Resorts: Performing Race, Class and Gender in the New Tourist Economy, *Social Identities* 12(5), 507–521.
- Cheng, S. (2012). Private lives of Public women: Photos of sex workers (minus the sex) in South Korea. *Sexualities* 16(1/2), 30–42.
- Clift, S. & Carter, S. (2000). *Tourism and sex: Culture, commerce and coercion*. London. Pinter.
- Collins, R (2004). *Interaction Ritual Chains*, Princeton: Princeton University Press.
- Connell, R.W. (1995). *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.
- Cole, J. (2010). *Sex and Salvation, Imagining the future in Madagascar*, Chicago: University of Chicago Press.
- Dunkle, K., Jewkes, R., Nduna, M., Jama, N., Levin, J., Sikweyiya, Y. & Koss, M. P. (2007). Transactional sex with casual and main partners among young South African men in the rural Eastern Cape: Prevalence, predictors, and associations with gender-based violence. *Social Science & Medicine* 65(6), 1235–1248.
- Dworkin, A. (1997). *Life and Death: Unapologetic writings on the continuing war against women*. New York: The Free Press.
- Ertman, M. & Williams, JC (2005). *Rethinking Commodification: Cases and Readings in Law and Culture*, New York: New York University Press.

- Fernandez, N (2010). *Revolutionizing Romance – Interracial Couples in Contemporary Cuba*. New Jersey: Rutgers University Press.
- Frederiksen, M & Heinskou, MB (2015). Trusting the other or taking a chance? An investigation of chance and trust temporalities, *Time & Society*, Published online before print April 6, 2015, doi: 10.1177/0961463X15577267
- Geertz, C (1978). The Bazaar Economy: Information and Search in Peasant Marketing, *The American Economic Review Papers and Proceedings* 68(2), 28–32.
- Groes-Green, C. (2014). Journeys of patronage: moral economies of transactional sex, kinship, and female migration from Mozambique to Europe, *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 20(2) 197–405.
- Helle-Valle, J. (1999). Sexual Mores, promiscuity and ‘prostitution’ in Botswana, *Ethnos: Journal of Anthropology*, 64(3), 372–396.
- Heinskou, M.B. (2013). *Forførelse og fordom*. I: Schiermer, B(red.): *Fænomenologi – teorier og metoder*, København: Hans Reitzels Forlag
- Huberman, M & Miles, M.B. (2002). *The Qualitative Researcher’s Companion*. London: Sage Publications
- Hunter, M. (2002). The Materiality of Everyday Sex: thinking beyond ‘prostitution’. *African Studies* 61(1) 99–120
- Kempadoo, K. (1999). *Sun, Sex, and Gold – Tourism and Sex Work in the Caribbean*, Oxford: Rowman & Littlefield Publishers
- Kempadoo, K. (2001). Freelancers, Temporary Wives and Beach Boys – Researching Sex Work in the Caribbean. *Feminist Review* 67 (Spring, 2001), 39–62.
- Law, J. (2004). *After Method*, New York: Routledge.
- Leclerc-Madlala, S. (2003). Transactional Sex and the Pursuit of Modernity. *Social Dynamics* 29(2), 213–233.
- Luke, N. & Kurz, K. (2002). *Cross-Generational and transactional sexual relations in Sub-Saharan Africa*. Geneva: International Centre for Research on Women.
- Lyng, S (2005). *Edgework: The Sociology of Risk-Taking*, New York: Routledge.
- Mai, N & King, R (2009). Introduction. Love, Sexuality & Migration: Mapping the Issues. *Mobilities*, 4 (3), 295–307.
- McKeganey, M. & Barnard, M. (1996): *Sex work on the streets*. London: Open University Press.
- MacKinnon, C. A. (1989). *Toward a feminist theory of the state*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

- Massumi, B. (2002). *Parables for the Virtual: Movement, Affect, Sensation*. Duke University Press.
- Mauss, M. (1990 [1950]). *The Gift – The Form and Reason for Exchange in Archaic Societies*, New York: Norton.
- Noblit, G & Harré, R. (1988). *Meta-Ethnography- Synthesizing Qualitative Studies*, Qualitative Research Methods, Sage Publications.
- Parry, J. & Bloch, M. (eds) (1989). *Money and the morality of Exchange*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubin, G (1983). Thinking sex: Notes for a radical Theory of the Politics of sexuality, I: Vance, C. (red): *Pleasure and Danger*. London: Pandora.
- Skilbrei, M.-L. & Holmström, C. (2013). *Prostitution Policy in the Nordic Region – Ambiguous Sympathies*, Farnham: Ashgate.
- Skilbrei, M.-L. & Renland, A. (2008). Menn i prostitution: perspektiver, identiteter og problemer, *Tidsskrift for Kjønnforskning* 32(1), 95–103.
- Schiermer, B. (2014). Late-modern hipsters: new tendencies in popular culture, *Acta Sociologica*, 57 (2) 167–181.
- Stout, N. (2008). Feminist, Queers and Critics: Debating the Cuban Sex Trade, *Journal of Latin American Studies* 40(4), 721–742.
- Taylor, J.S (2000). Tourism and Embodied Commodities: Sex tourism in the Caribbean, I: (red.) Clift, S. & Carter, S.: *Tourism and sex: Culture, Commerce and Coercion*, London: Wellington House.
- Taylor, J.S. (2001). Dollars are a Girl's Best Friend? Female Tourists Sexual Behaviour in the Caribbean, *Sociology* 35(3), 749–764.
- Taylor, J.S. (2006). Female Sex Tourism – A contradiction in terms, *Feminist Review* 83(1), 42–59.
- Thrift, N. (2008). *Non-Representational Theory*. London: Routledge.
- Törnquist, M. (2012). Troubling romance tourism: Sex, gender and class inside the Argentinian tango clubs, *Feminist Review*, 102, 21–40.
- Zelizer, V. (2005). *The Purchase of Intimacy*, Princeton University Press.

Abstract

Recent research indicates that the extent of Western women who intimately engage in relations with men from poor economic conditions in developing countries is increasing. The purpose of the following article is to investigate the phenomenon of sex tourism, prostitution and transactional relationships and transnational intimacy, mainly from a female Western perspective. The article is informed by fieldwork in a salsa community in Havana, Cuba and additionally grounded in fieldwork from the Gambia in West Africa. Thus, the phenomenon is framed within a meta-ethnographic study. The article suggests that the process of bargaining and exchange economy represents the social shape of the relationship. As a result of this it is possible to see the transactional economic and sexual processes as a bazaar. The bazaar challenges a traditional conceptualisation of the phenomenon as “sex tourism”, “prostitution”, “sex work” or sexual oppression, while highlighting the fluid social organizations of intimacy in diverse transnational contexts. The article challenges the distinction between the global and the local, and makes methodological use of a more inclusive cosmopolitan perspective.

Keywords: Sex tourism, exchange economy, intimacy, transnationalism